

Zpráva

o činnosti Vědeckého výboru veterinárního pro bezpečnost potravin za rok 2002

Činnost Vědeckého výboru veterinárního pro bezpečnost potravin byla oficiálně zahájena ve druhém pololetí 2002. Přípravné práce spojené s ustavením Výboru probíhaly od ledna 2002 na základě usnesení vlády č. 1320 ze dne 10. prosince 2001.

Vědecký výbor veterinární pro bezpečnost potravin má 12 členů a tajemnici Výboru Ing. H. Hudcovou. Členy Výboru se staly odborníci z různých oborů veterinární medicíny z několika institucí:

Výzkumného ústavu veterinárního lékařství, Hudcova 70, 621 32 Brno:

MVDr. Pavel Alexa, CSc., doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc., RNDr. Miroslav Machala, CSc., MVDr. Ivan Pšikal, CSc., MVDr. Eva Renčová, MVDr. Dušan Ryšánek, CSc.,

Veterinární a farmaceutická univerzity, Palackého 1-3 612 42 Brno:

prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc., prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc., doc. MVDr. Vladimír Večerek, CSc.,

Státního veterinárního ústavu Jihlava, Rantířovská 93, 586 05 Jihlava:

MVDr. Josef Brychta

Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv, Hudcova 56a, 621 00 Brno:

MVDr. Věra Billová

Společnosti Agris s.r.o. Medlov, Medlov 175, 664 66 Němčičky u Židlochovic:

MVDr. Václav Jordán

V roce 2002 proběhla tři zasedání VVV, a to I. zasedání 17. července 2002, II. zasedání 9. září 2002 a III. zasedání 9. prosince 2002. Zápisy z jednotlivých zasedání byly zaslány Ing. Černé KS MZe a jsou uvedeny v příloze č. 1.

1. Statut a Jednací řád

Statut a Jednací řád byly na jednání Výboru připomínkovány a odeslány. Schválený Statut a Jednací řád obdržel Výbor v lednu 2003.

2. Odborná činnost VVV

Odborná činnost VVV byla v roce 2002 soustředěna na zpracování pěti projektů. K plánu práce nebyly ze strany nadřízeného orgánu připomínky. Šlo o následující projekty:

Stanovisko Výboru k řešeným projektům:

1) Sledování reziduí veterinárních léčiv a zakázaných látek v chovu hospodářských zvířat

Garant: MVDr. Věra Billová (ÚSKVBL Brno)

Spoluautor: Doc. MVDr. Alfred Hera, CSc. (ředitel ÚSKVBL)

Oponenti: Prof. MVDr. Augustin Buš, CSc. (VFU Brno)

Prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc. (VFU Brno)

Zpravodaj: Doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno)

Dr. Billová v krátkosti představila svůj projekt. Prof. Lukášová přednesla oponentský posudek a byl přečten oponentský posudek prof. Buše, který se zasedání nezúčastnil. Poté se k oponentským posudkům vyjádřila dr. Billová. V následné diskusi vystoupili prof. Hruška a dr. Billová. Závěr přednesl zpravodaj projektu doc. Herzig.

Projekt a oponentské posudky byly jednohlasně schváleny. Dr. Billová doplní svůj projekt podle připomínek.

Závěr:

Předložená práce analyzuje a hodnotí výskyt veterinárních léčiv a zakázaných látek v potravinách a surovinách živočišného původu v ČR a na základě toho dává možnost stanovit nejdůležitější priority a postupy monitoringu těchto látek v dalších letech.

Projekt vytypoval některé látky, které by bylo vhodné zařadit do plánu činnosti v dalším období. Autorům ukládáme zhodnotit rizikovost sledovaných analytů a předložit doporučení pro KS, příp. SVS.

2) Výskyt cizorodých látek v surovinách a potravinách živočišného původu (maximální limity)

Garant: RNDr. Miroslav Machala, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponenti: Prof. RNDr. Ivan Holoubek, CSc. (PřF MU Brno)
Ing. Tomáš Ocelka (OHS Frýdek-Místek)

Zpravodaj: Doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno)

Dr. Machala v krátkosti představil svůj projekt. Byly přečteny oponentské posudky prof. Holoubka a ing. Ocelky, kteří se zasedání nezúčastnili. K poznámkám oponentů zaujal stanovisko dr. Machala. V následné diskusi vystoupili dr. Ryšánek, dr. Machala, dr. Kozák, prof. Hruška. Závěr přednesl zpravodaj projektu doc. Herzig.

Projekt a oponentské posudky byly jednohlasně schváleny. Dr. Machala doplní svůj projekt podle připomínek.

Závěr:

Předložený projekt výstižnou formou shrnuje problematiku výskytu PCDDs, PCDFs a PCBs v prostředí, rizika pro zdraví člověka při kontaminaci potravin a potravinářských surovin. Je upozorněno na možné toxické účinky neplanárních PCBs, které zatím při hodnocení rizik nejsou dostatečně charakterizovány a kvantifikovány. Navrhuje se provedení dvoustupňového monitorovacího systému CL a koordinovat monitorovací programy různých resortů.

3) Výskyt indikátorových mikroorganismů a původců kažení potravin

Garant: MVDr. Josef Brychta (SVÚ Jihlava)

Oponenti: Prof. MVDr. Vladimír Celer, DrSc. (VFU Brno)
Prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc. (VFU Brno)

Zpravodaj: MVDr. Dušan Ryšánek, CSc. (VÚVeL Brno)

Úvodem vystoupil dr. Brychta. Své oponentské posudky přednesli prof. Lukášová a prof. Celer. K poznámkám oponentů zaujal stanovisko dr. Brychta. V následné diskusi vystoupili dr. Kozák, dr. Alexa, dr. Ryšánek, dr. Machala, prof. Celer a dr. Brychta. Závěr přednesl zpravodaj projektu dr. Ryšánek.

Projekt a oponentské posudky byly jednohlasně schváleny s tím, že dr. Brychta projekt částečně dopracuje.

Závěr:

Předložený projekt MVDr. Josefa Brychty: „Výskyt indikátorových mikroorganismů a původců kažení potravin“ (Jihlava 13. 12. 2002, 19 s, 4 přílohy) doporučují oba oponenti prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc. i prof. MVDr. Vladimír Celer, DrSc. k věcným úpravám. S tímto stanoviskem oponentů se zpravodaj ztotožnil. Zejména doporučil členům Vědeckého výboru veterinárního, aby autoru projektu uložili respektovat indikátorová bakteriální agens v souladu s Vyhláškou 294/1997 Sb. v platném znění a nezabývat se původci onemocnění z potravin. Nelze podpořit požadavek prof. MVDr. Vladimíra Celera, DrSc., aby do projektu byla začleněna i *Listeria monocytogenes*, neboť se jedná o původce onemocnění z potravin, nikoli o indikátorový mikroorganismus. Ostatní doporučení oponentů je třeba, aby autor respektovala předloženou zprávu upravil. Upravit je třeba i závěr zprávy. V závěru stručně formulovat naléhavá, avšak proveditelná opatření.

4) Identifikace nervové tkáně v masných výrobcích

Garant: MVDr. Eva Renčová (VÚVeL Brno)
Oponenti: Prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. (VÚVeL Brno)
Prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc. (VFU Brno)
Zpravodaj: MVDr. Dušan Ryšánek, CSc. (VÚVeL Brno)

Projekt uvedla dr. Renčová. Oponentské posudky přednesli prof. Pospíšil a prof. Hruška. K poznámkám oponentů zaujala stanovisko dr. Renčová. V následné diskusi vystoupili dr. Kozák, dr. Alexa, dr. Ryšánek, dr. Machala, prof. Celer, a dr. Brychta. Na závěr vystoupil zpravodaj projektu dr. Ryšánek. Oponentské posudky prof. MVDr. K. Hrušky, CSc. a prof. MVDr. Z. Pospíšila, DrSc. se schvalují. Projekt dr. Renčové nebyl schválen.

Závěr:

Předložený projekt MVDr. Evy Renčové „Možnosti identifikace nervové tkáně v masných výrobcích“, Brno prosinec 2002, 15 s. je oponenty charakterizován jako rešerše literárních údajů. Prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. vytýká, že „není zcela zřejmé, jaký byl cíl práce.“ Oponent lituje, že autorka neposkytuje „podrobnější rešerši“ umožňující „posoudit technické možnosti a náklady na použití různých metod“. Druhý oponent Prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc. Doporučuje autorce „práci přepracovat“. Oba oponenti vytkli formální nedostatky práce, která však autorka ihned odstranila. Závěrem se přikláním ke stanoviskům oponentů a navrhuji členů Vědeckého výboru veterinárního, aby projekt vrátili autorce k přepracování. Přitom je nezbytné, aby formulovala přesně cíl projektu a rešerši uspořádala tak, aby poskytovala přehledné údaje o principu referovaných metod, o jejich správnosti a citlivosti jakož i o opakovatelnosti stanovení. Je nutné kriticky zhodnotit ekonomické předpoklady použitelnosti metod, což by autorce umožnilo formulovat jednoznačné závěry.

Zpráva „Identifikace nervové tkáně v masných výrobcích“ nebyla Vědeckým výborem veterinárním přijata. Autorce MVDr. Evě Renčové bylo uloženo zprávu přepracovat podle doporučení oponentů a znovu předložit do konce února 2003.

5) Vytváření a využívání databáze informací o bezpečnosti potravin

Garant: Prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. (VÚVeL Brno)
Oponenti: RNDr. Olga Matoušková (VÚVeL Brno)
MVDr. Antonín Kozák (ředitel MVS Praha)
Zpravodaj: Doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponentské posudky přednesli dr. Matoušková a dr. Kozák.. K poznámkám oponentů vystoupil prof. Hruška. V následné diskusi vystoupili dr. Ryšánek, doc. Večerek, dr. Matoušková.. Na závěr vystoupili zpravodaj projektu doc. Herzig.

Projekt a oponentské posudky byly jednohlasně schváleny.

Závěr:

Informační síť Centaur nabízí rychlé, přehledné a ucelené informace z jednotlivých úseků veterinární medicíny, přispívá k analýze a zhodnocení situace v oblasti potravinového řetězce a zajištění bezpečnosti potravin.

3. Vypracování odborného stanoviska k zákazu používání některých vedlejších živočišných produktů v krmivech

Na základě požadavku Ministerstva zemědělství ČR bylo vypracováno stanovisko Vědeckého výboru veterinárního pro bezpečnost potravin k zákazu používání některých vedlejších živočišných produktů v krmivech a posláno KS.

4. Publikační činnost

Informace o ustavení Vědeckého výboru veterinárního pro bezpečnost potravin byla zajištěna zasláním článku do odborného časopisu Veterinářství autorů Herzig, I., Toman, M. (2003): Ustavení veterinárního vědeckého výboru pro bezpečnost potravin. Veterinářství, č. 2 (podle informace z redakce časopisu bude článek zveřejněn v čísle 2).

5. Zajištění legislativy ČR a EU

V rámci II. zasedání VVV se uskutečnila přednáška MUDr. et Mgr. J. Hampla, PhD., MBA z Ministerstva zahraničních věcí ČR na téma: Organizační struktura EU, zákony a předpisy, jejich legislativní síla a závaznost.

Pro potřebu Vědeckého výboru veterinárního byly shromážděny legislativní normy ČR (do konce roku 2002) související s bezpečností potravin a činností výboru, která je k dispozici všem členům Výboru u Ing. H. Hudcové. Dále byly zjištěny zdroje pro čerpání informací týkajících se legislativy EU. Informace jsou průběžně shromažďovány a uceleně budou k dispozici do konce roku 2003.

6. Účast na jednáních mimo VVV

30. 9. 2002 - Jednání na Ministerstvu zemědělství

Přítomni: Za samostatné oddělení pro bezpečnost potravin ing. Eva Černá (vedoucí) a Mgr. Vladimír Palkovič. Za Vědecký výbor veterinární pro bezpečnost potravin doc. MVDr. I. Herzig, CSc. a ing. Hana Hudcová.

30. 9. 2002 - Jednání na Ústavu zemědělských a potravinářských informací

Přítomni: Za ÚZPI ředitel PhDr. Jan Rydlo. Za Vědecký výbor veterinární pro bezpečnost potravin doc. MVDr. I. Herzig, CSc. a ing. Hana Hudcová.

30. 9. 2002 - Jednání na Výzkumném ústavu živočišné výroby
Přítomni: Za VÚŽV ředitel ing. Josef Bouška, CSc., předsedkyně Vědeckého výboru pro výživu doc. ing. Věra Skřivanová, CSc., tajemník Vědeckého výboru pro výživu prof. Ing. Jan Váchal, DrSc. Za Vědecký výbor veterinární pro bezpečnost potravin doc. MVDr. I. Herzig, CSc. a ing. Hana Hudcová.

22. 10. 2002 - Návštěva ing. Palkoviče na Ministerstvu zemědělství z důvodu odevzdání návrhu smlouvy s MZe, návrhu plánu práce na rok 2002 a 2003 a návrhu rozpočtu na rok 2002. (Ing. Hana Hudcová).

13. 12. 2002 – Jednání na Ministerstvu zemědělství o systému rychlého varování před nebezpečnými potravinami a krmivy – RASFF (doc. MVDr. I. Herzig, CSc. a ing. Hana Hudcová).

7. Čerpání financí

Věcné výdaje **322 447 Kč**

Knihy, časopisy, učební pomůcky	154 940 Kč
Software, služby výpočetní techniky	74 215 Kč
Drobný hmotný majetek	53 797 Kč
Kancelářský materiál interní reprografie	8 076 Kč
Všeobecný materiál	17 003 Kč
Náklady na reprezentaci	1 438 Kč
Interní doprava, cestovné	12 483 Kč
Ostatní služby	495 Kč

Režie ústavu **200 000 Kč**

Mzdy **171 929 Kč + 37% (= 63 614 Kč) = 235 543 Kč**

Doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc.	118 691 Kč
Ing. Hana Hudcová	33 066 Kč
Ing. Karel Havíř	18 644 Kč
MVDr. Zdeněk Zralý, CSc.	1 528 Kč

Ostatní osobní náklady **152 600 Kč**

Celkem **910 590 Kč**

8. Plán práce na rok 2003

Projekty na rok 2003

1. Výskyt mikrobiálních původců onemocnění z potravin živočišného původu

Garanti: Prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc. (VFU Brno)

MVDr. Dušan Ryšánek, CSc. (VÚVeL Brno)

Bude provedena statistická analýza četnosti výskytu vyjmenovaných původců ve smyslu Vyhlášky 287/99 Sb. a Vyhlášky 294/97 Sb. v platném znění. Bude analyzována jejich závažnost z hlediska lidského zdraví a posouzena cesta průniku potravním řetězcem. Rovněž bude analyzována účinnost technologických

a hygienických opatření při zpracování potravin. Výsledky analýzy budou sloužit jako zdroj informací pro Koordinační výbor, SVS, případně veřejnost.

2. Výskyt shigatoxigenních Escherichia coli z hlediska rizika kontaminace potravního řetězce

Garant: MVDr. Pavel Alexa, CSc. (VÚVeL Brno)

Shigatoxigenní E. coli jsou v poslední době považovány za závažného původce onemocnění lidí. Ve všech vyspělých státech ve světě je této problematice věnována pozornost. Velmi intenzívně je studován výskyt a vlastnosti nejznámějšího sérotypu O157:H7, který je považován za hlavního původce hemolyticko uremického syndromu lidí. V evropských zemích však v některých případech převládají jako původci jiné séroskupiny shigatoxigenních E. coli. Zatímco k detekci a izolaci sérotypu E. coli O157:H7 je vypracována řada metod a jsou k dispozici normalizované postupy a soupravy k izolaci, u ostatních typů tomu tak není. Pro izolace E. coli O157:H7 jsou vyvinuty pomnožovací půdy tlumící růst ostatních bakterií a jsou k dispozici soupravy k imunomagnetické separaci. Podobné soupravy je možno jen stěží očekávat pro detekci jiných séroskupin shigatoxigenních E. coli s ohledem na skutečnost že se jedná o více než 50 séroskupin. Přitom je nutno odlišit kmeny, které produkují STx2, který je sice také shigatoxinem, ale kmeny jej produkující jsou patogenní pouze pro selata v období odstavu. Sledování prevalence shigatoxigenních E. coli umožní získat základní poznatky o riziku, které z výskytu těchto bakterií vyplývá. Za tím účelem je nezbytné zavést a ověřit screeningové metody, které by umožňovaly vyhledávat podezřelé vylučovatele, a ty potom podrobit detailnímu vyšetření. Navrhovaný projekt by zahrnoval ověření vhodných metod detekce a postupně zjišťování výskytu shigatoxigenních E. coli na úrovni farmy, resp. souvisejících potravinářských podniků (jatky). Budoucím výhledem je poznání rizika a cest kontaminace potravin.

3. Sledování nálezové situace v oblasti chovu potravních zvířat ve vztahu k získávání surovin a potravin živočišného původu

Garant: Prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc. (VFU Brno)

Bude monitorována nálezová situace u hospodářských zvířat, která jsou využívána k získávání surovin a potravin živočišného původu. Pozornost bude věnována zejména nálezům, které by mohly ohrozit bezpečnost potravin a následně i zdraví člověka. Zvláštní důraz bude kromě klasických nálezů zvířat věnován nemocem přenosným ze zvířat na člověka – zoonózám. Podklady budou získávány především z Výkazu nálezů a dalších hlášení SVS, SVÚ a databáze CENTAUR, dále pak z mezinárodního úřadu pro nákazy OIE v Paříži, jakož i z vlastních sledování a studia literatury.

4. Rizika falšování potravin živočišného původu a možný následný dopad na zdravotní stav konzumenta

Garant: MVDr. Josef Brychta (SVÚ Jihlava)

K této problematice budou využity výsledky měření veterinárních laboratoří SVS ČR. Zpracovány budou tabulky o falšování masa jednotlivých živočišných druhů, problematika využití rostlinné bílkoviny v potravinách živočišného původu a hodnocení účinnosti platné legislativy.

5. Příprava podkladů pro vydání vědeckého názoru na používání geneticky modifikovaných organismů (GMO) a jejich vliv na bezpečnost potravin

Garant: MVDr. Eva Renčová (VÚVeL Brno)

Z dostupných literárních údajů budou získány vyčerpávající informace o využívání geneticky modifikovaných organismů zejména rostlinného a případně i živočišného původu jako potenciálního zdroje krmiva i potraviny. Bude zkoumán možný dopad na zdraví zvířat i lidí. Problematika bude zpracována v souvislosti s platnou naší i EU legislativou. Materiál bude předložen Vědeckému výboru, který zaujme k dané problematice svoje stanovisko.

6. Monitoring dovážených rybích mouček a krmných směsí z hlediska přítomnosti zakázaných komponent v rámci prevence BSE

Garant: MVDr. Eva Renčová (VÚVeL Brno)

V rámci akreditované laboratoře VÚVeL bude monitorováno minimálně 50 vzorků dovážených rybích mouček případně krmiv metodou PCR pro stanovení druhově specifické bovinní DNA a bude provedeno vyhodnocení výsledků analýzy. Výsledky dokumentují situaci v ČR z hlediska dodržování legislativy a ochrany spotřebitele v rámci prevence BSE a následně nové varianty Creutzfeldt-Jacobovy nemoci (vCJD).

7. Sledování reziduí veterinárních léčiv a zakázaných látek v chovu hospodářských zvířat

Garant: MVDr. Věra Billová (ÚSKVBL Brno)

Spoluautor: Doc. MVDr. Alfred Hera, CSc. (ředitel ÚSKVBL Brno)

Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv, jako součást Státní veterinární správy ČR, má plnou zodpovědnost v oblasti kontroly reziduí veterinárních léčiv a látek zakázaných pro používání u potravinových zvířat v potravinách živočišného původu.

Tato činnost je uskutečňována dle příslušných právních a správních předpisů – například veterinární zákon, zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a zákon č.110/1997 Sb., o potravinách, které jsou v souladu s odpovídajícími právními předpisy ES (například Směrnici Rady č. 96/23/EC ze dne 29. dubna 1996 o opatřeních k monitorování některých látek a jejich reziduí v živých zvířatech a živočišných produktech, kterou se zrušují směrnice 85/358/EHS a 86/469/EHS a rozhodnutí 89/187/EHS a 91/664/EHS, a souvisejícími předpisy ES).

V r. 2003 budou předloženy výsledky vyšetření uskutečněné Národní referenční laboratoří ÚSKVBL v rámci monitoringu zakázaných látek a veterinárních léčiv stávajícími metodami a dále metodami, které v rámci úkolu budou vypracovány pro sledování dalších dosud netestovaných analytů, následně uvedených.

- pro testaci stanazololu v moči bude vypracována metoda GC/MS
- vedaprofen bude testován ve tkáních a mléce metodou HPLC
- pro kontrolu thyreostatik ve tkáních a moči bude vypracována metoda HPLC/MS
- ethinylestradiol ve tkáních ryb bude monitorován metodou GC/MS
- za skupiny nitrofuránů bude sledován výskyt furazolidonu ve tkáních metodou HPLC/MS
- ze skupiny antibiotik, látek povolených používat u potravinových zvířat, bude kontrolováno dodržování stanovených ochranných lhůt u tetracyklinů

- CTC, OTC a TC budou vyšetřovány v mléce a medu nově zavedenými metodami HPLC a ELISA
- u streptomycinů soulad s MRLs bude sledován u STM a DHSTM v mléce a medu nově vypracovanými metodami HPLC a ELISA
- u chloramfenikolu, který je zakázán pro použití u potravinových zvířat, se předpokládá vypracování metod ELISA a GC/MS pro sledování v medu

Jak z předkládaných údajů vyplývá, bude ÚSKVBL nejen pokračovat ve sledování reziduí zakázaných látek a veterinárních léčiv dle stávajících předpisů plně kompatibilních s předpisy ES, ale ve smyslu uvedených nových požadavků bude významně rozšířena odborná činnost v uvedené oblasti zavedením metod stanovení nově zařazených analytů v dalších maticích.

8. Výskyt cizorodých látek v surovinách a potravinách živočišného původu: Monitorování látek dioxinového typu v surovinách a potravinách živočišného původu

Garant: RNDr. Miroslav Machala, CSc. (VÚVeL Brno)

Bude proveden cílený odběr vzorků pro screeningové stanovení látek s dioxinovou toxicitou (tzv. "dioxin-like compounds") z rizikových komodit surovin a potravin živočišného původu. Screeningové stanovení je založeno na měření aktivity reportérového genu luciferázy v modelové buněčné linii H4IIE.Gud.Luc po expozici organickým extraktem vzorku. Tento test má název DR-CALUX a v současné době je ve validačním procesu EU. Model in vitro detekuje přítomnost dioxinových látek, tedy planárních kongenerů PCB, dibenzo-p-dioxinů, dibenzofuranů a některých dalších environmentálních kontaminantů; výsledná data reprezentují CELKOVOU dioxinovou toxicitu ve vzorku. Tato metodika je navrhována jako první screeningový stupeň monitorování dioxinů v potravním řetězci. Data budou srovnána s chemickou analýzou na vysokorozlišovacím plynovém chromatografu s hmotnostní detekcí. Cílem je zavedení testu DR-CALUX do monitorovacích programů MZe ČR event. dalších.

Získání prvních dat o hladinách látek dioxinového typu ze vzorků odebraných na území ČR je součástí projektu NAZV QC0194. Pro Vědecký výbor veterinární bude napsána interpretace dat a připraven konkrétní návrh monitorovacího systému, který bude zahrnovat jednak screeningové stanovení in vitro, jednak analytické stanovení plynovou chromatografií.

9. Problematika nadbytku jodu v potravinách

Garant: Prof. MVDr. Jaroslav Kursa, DrSc. a kolektiv (JU České Budějovice)

Doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno)

V roce 1990 bylo 28,9% světové populace v riziku poruch z nedostatku jódu, 12% bylo postiženo strumou, 2% kretenismem a 43 mil. mělo nějaký stupeň mentálního poškození. Úkol byl eliminovat zdravotní poruchu z nedostatku jódu do roku 2000.

Jód v moči dětí ČR v období 1999-2000 do 100 μ g/l byl zjištěn ve 3 %, v pásmu 100-200 μ g/l byl zjištěn u 97 % dětí, u dospělých do 100 μ g/l byl zjištěn ve 45 %, v pásmu 100-200 μ g/l byl zjištěn u 65 %. Náhlý nadbytek jódu po dlouhém období nedostatku může mít negativní následky.

Obchod: 43 výrobkům, které jsou jódem obohacovány bylo uděleno logo SZÚ.

Šíře nabídky potravinových zdrojů je t.č. dostatečná a plošně dobře zajištěna v celé ČR díky rozšíření počtu výrobců. Koreluje s výrazným zlepšením hodnot jodurie ve sledovaných souborech. Další opatření k zvyšování úrovně zásobení jodem v distribuci není potřebné v současné době provádět.

Cíl projektu:

- reprezentativní monitorování saturace dojnic jodem
- laboratorní stanovení jódu v potravinách živočišného původu
- upozorňovat na rizika nadbytečného příjmu jódu
- podle výsledků korigovat aktivity.
- epidemiologickými metodami monitorovat a objektivizovat efekt zavedených opatření a proběhlé edukace.

10. Paratuberkulóza skotu – možné riziko pro bezpečnost potravin

Garanti: Doc. MVDr. Ivo Pavlík, CSc. (VÚVeL Brno)

Prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. (VÚVeL Brno)

Paratuberkulóza skotu je v mnoha zemích velmi rozšířené onemocnění, které v některých fázích vede k masivnímu pomnožení původce *Mycobacterium avium* subsp. *paratuberculosis* a ke kontaminaci mléka, masa i střešní stěny. U člověka nenachází zárodek vhodné podmínky k množení, klinické příznaky onemocnění Crohnovou chorobou jsou však velmi podobné změnám na střevě při onemocnění paratuberkulózou. Původce paratuberkulózy skotu byl u některých pacientů, trpících Crohnovou chorobou izolován. Tyto zárodky byly také kultivovány z mléka po pasteraci a z mléčných výrobků. Řada autorů upozorňuje proto na možnost souvislosti paratuberkulózy skotu s Crohnovou chorobou u lidí. Některé práce přinášejí informace o možném působení různých zárodků, které mají vlastnosti bakteriální mimikry, jako impulsu pro vznik autoimunitních onemocnění. Možnost podobné etiologie Crohnovy choroby je velmi pravděpodobná. Jakmile bude tato možnost potvrzena, stane se paratuberkulóza skotu mimořádně závažnou zoonózou, protože by přítomnost zárodků *M. avium* v potravinách a v prostředí ohrožovalo spotřebitele i po jejich devitalizaci pasteurací nebo varem. Studium paratuberkulózy a Crohnovy choroby, kterou trpí např. v USA téměř 5 milionů a v Británii 400 tisíc lidí proto podporuje řada národních i mezinárodních programů.

Výbor pro bezpečnost potravin by proto měl toto riziko sledovat a vytvářet předpoklady pro jeho omezení. Rozsáhlý výzkum paratuberkulózy a mykobakterií, prováděný ve VÚVeL, dlouholeté mezinárodní spolupráce a pověření ústavu činností referenční laboratoře OIE pro paratuberkulózu pro tuto oblast nejen vytvářejí vhodné podmínky, ale analýza tohoto rizika je přímo povinností. Projekt bude zaměřen na sledování kontaminace mléka a mléčných výrobků potravin na českém trhu mykobakteriemi, na sledování výsledků studia etiologie Crohnovy choroby a na návrh opatření k ochraně spotřebitele před rizikem, které by mohla paratuberkulóza skotu vyvolat.

11. Správa a využívání databáze informací o bezpečnosti potravin

Garant: Prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. (VÚVeL Brno)

- výběr informací ze zdrojů Evropské unie, Food and Agriculture Organization, World Health Organization, ProMED-mail, EU Joint Research Centre, NATO Science aj.
- distribuce relevantních informací členům FAO Established Biotechnology and Epidemiology Network for Central and Eastern Europe CENTAUR

a registrovaným členům sítě CENTAUR z České republiky (členové Vědeckých výborů pro bezpečnost potravin, pracovníci Státní veterinární správy ČR, krajských a okresních veterinárních správ, učitelé a studenti vysokých škol, pracovníci České zemědělské a potravinářské inspekce, České obchodní inspekce, Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského, Státního zdravotního ústavu, Centra hygieny potravních řetězců a některých referenčních laboratoří, pracovníci výzkumných ústavů aj.)

- archivace informací na web stránce CENTAUR NETWORK (aktualizace databáze rozesílaných informací a jejich souhrnného indexu, stanoviska EC a dalších mezinárodních organizací k bezpečnosti potravin, články, určené pro členy sítě)
- přednášky pro SUPERCOURSE-VET, zaměřené na bezpečnost potravin a ochranu spotřebitele

Časový harmonogram

Leden – březen 2003

1. Oponování předložených projektů za rok 2002.
2. Zhodnocení práce Vědeckého výboru a příprava výroční zprávy za rok 2002.
3. Schválení plánu práce na rok 2003.
4. Zadání jednotlivých projektů a expertíz na rok 2003.
5. Uzavření smlouvy s MZe.
6. Společné zasedání Vědeckých výborů pro bezpečnost potravin.
7. Zahraniční studijní cesta předsedů a tajemníků Vědeckých výborů za účelem získání informací o pracovním zaměření obdobných výborů v Rakousku.
8. Informace a diskuse k problematice RASFF (Rapid alert system for food and feed).

Duben – červen 2003

1. Informace o uzavření smlouvy s MZe.
2. Zhodnocení výsledků společného jednání 3 VV.
3. Informace o novinkách v potravinářské legislativě ČR.
Zodpovídá: Ing. Hana Hudcová
4. Příprava odborných a populárních článků k výsledkům předložených projektů.
Zodpovídají: členové Vědeckého výboru a autoři projektů

Červenec – září 2003

1. Odevzdání projektů za rok 2003.
2. Schválení oponentů jednotlivých projektů.

3. Průběžné doplňování legislativních norem ČR a EU.
Zodpovídá: Ing. Hana Hudcová

Říjen – prosinec 2003

1. Oponování předložených projektů za rok 2003.
2. Zhodnocení práce Vědeckého výboru a příprava výroční zprávy za rok 2003.
3. Příprava plánu práce na rok 2004. Návrhy předloží členové Vědeckého výboru.
5. Informace o legislativě EU.
Zodpovídá: Ing. Hana Hudcová
4. Zahraniční studijní cesta (1-2 členů výboru) za účelem návštěvy Úřadu pro bezpečnost potravin v EU (úřad bude ustaven v říjnu 2003).
5. Spolupráce s Vědeckými výbory pro bezpečnost potravin (průběžně celý rok).
Zodpovídá: Doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno)

9. Závěrečné hodnocení činnosti VVV

Činnost VVV v roce 2002 lze označit za úspěšnou. Byla však poznamenána řadou vlivů souvisejících s postupným získáváním potřebných informací jak ze strany zřizovatele, tak z dostupných zdrojů EU. Zatím nebylo možné získat potřebné podněty z Úřadu pro potraviny EU, neboť jeho ustavení je plánováno na říjen 2003.

Významně ovlivnila činnost výboru nejasnost finančního zabezpečení činnosti výboru, kdy bylo nutné část činnosti zabezpečit s rizikem, že nebude možná její úhrada. Za jistou nevýhodu považujeme nedostatečnou informovanost a návaznost na činnost Koordinační skupiny. Tato záležitost byla koncem roku napravena a zástupci VV budou přizváni na zasedání KS minimálně 2x ročně. Úkoly pro Vědecké výbory budou zadávány pouze prostřednictvím KS, respektive jejího sekretariátu.

K plánu práce, který jsme předložili KS nebylo připomínek. Využily jsme připomínky ředitele ÚKZÚZ Ing. Zedníka, které směřovaly k činnosti VV pro výživu zvířat a určité úpravy v plánu práce jsme provedli.

Jako velmi výhodná se jeví účast předsedy VVV na práci VV pro výživu zvířat, neboť získané zkušenosti byly oboustranně přenášeny.

doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc.
předseda Vědeckého výboru veterinárního